

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про припинення конституційного провадження у справі за конституційними поданнями 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про встановлення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати», 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік», частини другої статті 54, частини першої статті 55 Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» та додатків № 3, № 7 до нього і 52 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статей 46, 54, частин першої, другої, третьої статті 55 Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік»

м. К и ї в

18 березня 2010 року

№ 21-уп/2010

Справа № 1-10/2010

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича,

Джуня В'ячеслава Васильовича — доповідача,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича — доповідача,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,
Стецюка Петра Богдановича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційними поданнями 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про встановлення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати» від 20 жовтня 2009 року № 1646-VI (Офіційний вісник України, 2009 р., № 85, ст. 2856), 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» від 6 листопада 2009 року № 1715-VI (Офіційний вісник України, 2009 р., № 89, ст. 3001), частини другої статті 54, частини першої статті 55 Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» від 26 грудня 2008 року № 835-VI та додатків № 3, № 7 до нього (Офіційний вісник України, 2008 р., № 100, ст. 3299; 2009 р., № 89, ст. 3001) і 52 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статей 46, 54, частин першої, другої, третьої статті 55 Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» від 26 грудня 2008 року № 835-VI (Офіційний вісник України, 2008 р., № 100, ст. 3299; 2009 р., № 89, ст. 3001).

Приводом для розгляду справи згідно зі статтями 39, 40 Закону України «Про Конституційний Суд України» стали конституційні подання 50 народних депутатів України, 50 народних депутатів України та 52 народних депутатів України.

Підставою для розгляду справи відповідно до статті 71 Закону України «Про Конституційний Суд України» є наявність спору щодо конституційності зазначених у конституційних поданнях положень законів України «Про встановлення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати», «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік», «Про Державний бюджет України на 2009 рік» та додатків № 3, № 7 до нього.

Заслухавши суддю-доповідача Джуня В. В., пояснення Мірошниченка Ю. Р., Селіванова А. О., Німченка В. І., Матвійчука В. М. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

УСТАНОВИВ:

1. До Конституційного Суду України з клопотанням визнати неконституційними вказані у конституційних поданнях положення законів України звернулися три групи народних депутатів України.

1.1. Суб'єкт права на конституційне подання — 50 народних депутатів України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням розглянути питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про встановлення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати» від 20 жовтня 2009 року № 1646-VI (далі — Закон № 1646).

Автори клопотання стверджують, що Закон № 1646 не відповідає вимогам статей 6, 85, 95, 116 Конституції України з підстав порушення законодавцем процедури його прийняття і конституційних приписів щодо забезпечення збалансованості Державного бюджету України та конституційно визначеної ієрархії нормативних актів.

За висновком народних депутатів України, Законом № 1646, по суті, внесено зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік», зокрема до статей 46, 54, оскільки встановлено рівень прожиткового мінімуму на одну особу та для тих, хто належить до основних соціальних і демографічних груп населення, а також розмір мінімальної заробітної плати на 2009–2010 роки. На думку суб'єкта права на конституційне подання, цим порушено частину другу статті 95 Конституції України, за якою виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків. Отже, автори клопотання вважають, що згідно з Основним Законом України лише в бюджетному законі мають визначатися розмір і цільове спрямування видатків на загальносуспільні потреби, складовою яких є забезпечення прожиткового мінімуму громадян України.

Народні депутати України також вважають, що положення Закону № 1646 несумісні із закріпленими в Конституції України принципами розподілу повноважень між Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України у бюджетному процесі, тобто суперечать статті 6, пункту 4 частини першої статті 85, пункту 6 статті 116 Основного Закону України. Так, за твердженням суб'єкта права на конституційне подання, розмір мінімальної заробітної плати може встановлюватися і переглядатися лише в законі про Державний бюджет України за поданням Кабінету Міністрів України.

Третя колегія суддів Конституційного Суду України Ухвалою від 27 листопада 2009 року відкрила конституційне провадження у цій справі.

1.2. Суб'єкт права на конституційне подання — 50 народних депутатів України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» від 6 листопада 2009 року № 1715-VI (далі — Закон № 1715) в ціло-

му, частину другу статті 54, частину першу статті 55 Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» від 26 грудня 2008 року № 835-VI (далі — Закон № 835) та додатки № 3, № 7 до нього.

Народні депутати України стверджують, що Закон № 1715 прийнято з порушенням статей 6, 8, 19, 43, 46, 85, 95, 116 Конституції України.

За висновком суб'єкта права на конституційне подання, Верховна Рада України, прийнявши Закон № 1715, який був розроблений і поданий Президентом України, діяла всупереч вимогам статей 6, 8, 19, 116 Конституції України, оскільки за змістом частини першої статті 93 Основного Закону України розроблення проектів законів про Державний бюджет України та про внесення змін до Державного бюджету України належить до компетенції лише Кабінету Міністрів України.

На думку авторів клопотання, парламент, змінивши самостійно, без урахування відповідного рішення Уряду України, розмір прожиткового мінімуму на одну особу та розмір мінімальної заробітної плати Законом № 1715, вийшов за межі своїх повноважень, встановлених у пункті 4 частини першої статті 85 Конституції України, а отже, порушив і її статті 6, 8, 19, 43, 46, 85, 116.

Суб'єкт права на конституційне подання вважає, що такими діями Верховна Рада України створила умови для неспроможності фінансового забезпечення видаткової частини Державного бюджету України на 2009 рік, що не відповідає частині третій статті 95 Конституції України, в якій закріплено прагнення держави до збалансованості бюджету України.

Третя колегія суддів Конституційного Суду України Ухвалою від 4 грудня 2009 року відкрила конституційне провадження у цій справі.

1.3. Ухвалою Третьої колегії суддів Конституційного Суду України від 14 грудня 2009 року конституційні провадження у названих справах об'єднано в одне конституційне провадження.

1.4. Суб'єкт права на конституційне подання — 52 народних депутати України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням невідкладно розглянути питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) статей 46, 54, частин першої, другої, третьої статті 55 Закону № 835.

У конституційному поданні зазначається, що вказаними нормами Закону № 835 знижено розмір соціальних виплат окремим категоріям громадян, а також рівень оплати праці, що призводить до зниження життєвого рівня, обмеження конституційних прав громадян на соціальний захист та достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї. Зокрема, у статті 46 Закону № 835 встановлено рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», а також для визначення права на звільнення від плати за харчування дитини у державних і комунальних дитячих дошкільних закладах згідно із Законом України «Про дошкільну освіту» у значно менших розмірах, ніж розмір прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення. На думку авторів клопотання, ці положення Закону

№ 835 суперечать частині другій статті 8, частині другій статті 19, статті 21, частині третій статті 22, частинам першій, четвертій статті 43, частині третій статті 46, статті 48 Конституції України.

Конституційний Суд України Ухвалою від 20 жовтня 2009 року № 52-у/2009 відкрив конституційне провадження у цій справі.

1.5. Ухвалою Конституційного Суду України від 22 грудня 2009 року № 71-уп/2009 конституційні провадження у зазначених справах об'єднано в одне конституційне провадження.

2. Конституційний Суд України, вирішуючи поставлені в конституційних поданнях питання, виходить з такого.

2.1. Згідно з пунктом 1 частини другої статті 92 Конституції України Державний бюджет України і бюджетна система України встановлюються виключно законами України. Такими законами є закон про Державний бюджет України на кожний рік, Бюджетний кодекс України.

За Конституцією України затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього належить до повноважень Верховної Ради України (пункт 4 частини першої статті 85, частина перша статті 96); виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загально-суспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків (частина друга статті 95).

Законом № 1646 встановлено розмір прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць та для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення (стаття 1), а також розмір мінімальної заробітної плати (стаття 2) починаючи з 1 листопада 2009 року. Крім того, Законом № 1646 дано доручення Кабінету Міністрів України, Комітету Верховної Ради України з питань бюджету при підготовці та доопрацюванні відповідно проектів законів про внесення змін до Державного бюджету України на 2009 рік та про Державний бюджет України на 2010 рік врахувати розміри прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати, передбачені Законом № 1646 (пункт 2 статті 3).

Законом № 1715 внесено зміни до статей 54, 55 Закону № 835 та додатків № 3, № 7 до нього, якими встановлено той же розмір прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати та строки їх запровадження в Україні, що й у статтях 1, 2 Закону № 1646. Таким чином, після прийняття Закону № 1715 спір між суб'єктом права на конституційне подання — 50 народними депутатами України — та Верховною Радою України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону № 1646 вичерпано. Аналогічну правову позицію Конституційний Суд України виклав в Ухвалі від 12 липня 2001 року № 12-уп/2001.

Тому провадження у справі в частині розгляду конституційного подання 50 народних депутатів України щодо конституційності Закону № 1646 підлягає припиненню на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

2.2. Згідно зі статтею 150 Конституції України та правовою позицією Конституційного Суду України, викладеною в Рішенні від 14 листопада 2001 року № 15-рп/2001 (пункт 5 мотивувальної частини), до повноважень Конституційного Суду України належить вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) лише чинних нормативно-правових актів.

За приписом частини першої статті 96 Конституції України Державний бюджет України затверджується щорічно Верховною Радою України на період з 1 січня по 31 грудня, а за особливих обставин — на інший період. Отже, закони про Державний бюджет України мають визначений Конституцією України строк дії, і після закінчення бюджетного року їх норми втрачають чинність. Правову позицію щодо цього Конституційний Суд України сформулював в ухвалах від 29 квітня 1998 року № 22-у/98, від 13 квітня 2000 року № 31-у/2000, від 27 грудня 2001 року № 39-у/2001, від 21 березня 2002 року № 11-у/2002.

Закон № 835 та Закон № 1715 мають визначений Конституцією України строк дії. Як випливає з їх назв та текстів, норми цих законів втратили чинність. Тому провадження у справі в частині розгляду конституційних подань 52 народних депутатів України і 50 народних депутатів України щодо конституційності статей 46, 54, частин першої, другої, третьої статті 55 Закону № 835 та Закону № 1715 підлягає припиненню на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

Враховуючи наведене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 45, 51, 71 Закону України «Про Конституційний Суд України», пунктом 1 § 51 Регламенту Конституційного Суду України, Конституційний Суд України

ухвалив:

1. Припинити конституційне провадження у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про встановлення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати» від 20 жовтня 2009 року № 1646-VI, статей 46, 54, частин першої, другої, третьої статті 55 Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» від 26 грудня 2008 року № 835-VI, Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» від 6 листопада 2009 року № 1715-VI на підставі пункту 3 частини першої статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційних поданнях.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ